

*Doc. dr Goran Kasum, Univerzitet u Beogradu Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja,
Doc. dr Mališa Radović, Filozofski fakultet u Nikšiću*

SAVREMENE TENDENCIJE U SPORTSKOM RVANJU

1. UVOD

Poreklo rvanja ide nazad u vreme kada je čovek, postajući svestan svog okruženja, počeo da shvata da od njegovih fizičkih kvaliteta i njegovih sposobnosti u mnogome zavise, ne samo dobar ulov, već i njegov opstanak u sukobu sa drugim ljudima ili životinjama. U vreme kada je čovek svakodnevno vodio borbu za puko preživljavanje, rvanje je korišćeno u napadu i odbrani, u lovu, u određivanju starešinstva u tadašnjim zajednicama, i uvek je predstavljalo sastavni deo kulturnog i religijskog života jedinice i društva u celini. Kroz istoriju, nastao je veliki broj različitih tipova rvanja sa različitim rasnim, etničkim i regionalnim odlikama. U početku, ove odlike su preovladale na određenim etničkim teritorijama, a kasnije na teritorijama određenog broja ujedinjenih plemena, regiona ili zemalja. Tako su oduvek različite odlike i tipovi rvanja bili proizvod međusobnih političkih, društvenih i kulturnih uticaja mnogih grupa koje su prešle preko teritorija na kojima je ono egzistiralo. Na sličan način i savremeno sportsko rvanje odslikava neke potrebe i prohteve savremenog društva, i predstavlja proizvod uticaja mnogih faktora. Ovaj rad predstavlja pokušaj da se razjasni šta se podrazumeva pod pojmom sportsko rvanje, da se opišu različiti oblici sportskog rvanja i prikaže njihov nastanak i razvoj, kao i da se uoče neke zakonitosti koje su vladale u tim procesima. Na osnovu tako uočenih zakonitosti moguće je i nagovestiti pravce i tendencije razvoja sportskog rvanja u budućnosti.

2. SPORTSKO RVANJE

Sportsko ili međunarodno rvanje predstavljaju vidovi rvanja koji su rasprostranjeni po celom svetu, međunarodno su priznati, i imaju jedinstvenu organizaciju i pravila za ceo svet. Za razliku od sportskog rvanja, narodne forme rvanja predstavlja veliki broj različitih oblika rvanja koji egzistiraju širom sveta, ili su nekada upražnjavani na pojedinim teritorijama ili u pojedinim etničkim zajednicama, ali nemaju globalni karakter. U sportsko rvanje se, već duže vreme, ubrajaju tri oblika olimpijskog rvanja (**rvanje grčko-rimskim stilom, rvanje slobodnim stilom i rvanje za žene**), kao i neolimpijski oblik rvanja **sambo**. Od pre dve godine Svetska rvačka federacija - FILA, je, kao međunarodno razvijene i priznate oblike sportskog rvanja, prihvatila i **rvanje na plaži, grappling i pankracion**. Tako se od prošle godine održavaju Svetske rvačke igre, koje na programu imaju međunarodno priznate neolimpijske vidove rvanja, a pobednici dobijaju titule svetskih šampiona u tom obliku rvanja. U turskom gradu Antalija, od 7. do 9. septembra 2007. godine, održane su Druge svetske rvačke igre, a takmičenja su održana u **sambou, rvanju na plaži, grapplingu i pankracionu**, uz učešće oko 200 rvača iz 22 zemlje. Osim toga, pojedine forme narodnog rvanja, koje su se svojom masovnošću, atraktivnošću i organizacijom posebno nametnule, dobile su atribut međunarodnosti i počele da organizuju i održavaju međunarodna takmičenja čak i na nivou svetskih prvensta-

va. Na pomenutim Svetskim rvačkim igrama su, kao demonstracioni sportovi, prikazani **rvanje u pojas, kuraš i sumo**, i na taj način je dat podstrek za dalji razvoj ovih oblika rvanja. **Sumo**, pored onog dobro poznatog iz najjače Makući divizije, od 1972. godine ima svoju Svetsku amatersku sumo federaciju i takmičenja realizuje u kategorijama do 85, do 115, preko 115 i apsolutnoj (Bakalova, 2006), dok su u **rvanju u pojas** već šest puta održana zvanična svetska prvenstva. Treće svetske rvačke igre održaće se od 18. do 20. septembra 2008. godine, a za očekivati je da interesovanje takmičara i publike bude još veće tako.

Veliki broj autora u sportsko rvanje ubraja i **džudo**. Ovaj sport, po svojim karakteristikama i osobenostima, spada u grupu sportova na bazi hvatova, ili kako se to često kaže rvačkih sportova, ali je vremenom stekao toliko veliku masovnost širom sveta da se potpuno odvojio od ostalih vidova sportskog rvanja, i danas egzistira kao zaseban sport. Na sličan način bi se moglo govoriti i o **ju – jutsu**, koji danas ima veliku masovnost i reklo bi se globalni karakter, ali će ovom prilikom više biti rečeno o formama sportskog rvanja pod okriljem Međunarodne rvačke federacije - FILA. Da bi lakše sagledali ono što predstavlja savremene trendove u rvanju potrebno je znati i razumeti kako su ti obici sportskog rvanja nastajali i razvijali se do danas.

Rvanje grčko – rimskim stilom u današnjem obliku je nastalo krajem XVIII i početkom XIX veka u Francuskoj (Kurinoj, 2005), tako što su uzeti pozitivni etički principi rvanja Starih Grka, a zabranjeni svi opasni i bolni zahvati, te hvatovi za noge i korišćenje tehnike nogama. Rvanje na zemlji, koje je činilo sastavni deo grčko-rimskog rvanja, predstavljalo je veoma važan doprinos razvoju rvanja. Tako je grčko - rimsko rvanje, ili **francusko rvanje** kako se ono dugo nazivalo, poteklo iz narodnog rvanja. Nije upražnjavano samo u cirkuskim arenaama već i u školama. Francusko rvanje ekspanziju doživljava u drugoj polovini XIX veka, a 1998. se organizuje prvo Svetsko prvenstvo profesionalaca u Parizu, kao i Prvo evropsko prvenstvo u Beču uz učešće 11 rvača iz tri zemlje. Prvi svetski prvak bio je Francuz Pol Pons, a prvi evropski prvak Rus Georg Gakenšmit. Svetska prvenstva u organizaciji FILA održavaju se od 1921., a Evropska od 1924. godine (Moldalijev, 2005). Moderno rvanje u Francuskoj je razvijeno na osnovama koje čini veliko bogatstvo narodnih oblika rvanja. Tako su takmičenja sa unificiranim pravilima organizovana još u XII veku i bila su popularna i među prostim ljudima i među aristokratijom. Prema starom keltskom običaju vojni dueli i sudske razmirice su veoma često rešavane nadmetanjem, a skoro svi monarsi i vojni komandanti bili su odlični rvači. **Bretonsko rvanje** ili **gouren** je jedna od mnogobrojnih varijanti narodnog rvanja koje su korištene u Francuskoj. Podatak da zahvati nogama nisu korišteni na takmičenju u rvanju održanom 1466. godine u pokrajni Burgundija (Petrov, 2000), često je dovođen u vezu sa nastankom grčko – rimskog stila rvanja. **Gouren** je, kao najpopularnija forma rvanja u Francuskoj, opisan u dokumentima još u XIV veku. Pisani podatci iz XVII veka govore da je pobednik protivnika morao oboriti na leđa, što se u Bretanji nazivalo lam. Borba se odvijala samo u stojećem položaju, jedini dozvoljeni zahvat je bio za protivnikovu bluzu, a ako nijedan od rvača ne padne takmičenje se produžava. Broj narodnih oblika rvanja koji su uticali na razvoj grčko – rimskog stila je veliki, a vreme trajanja borbe je vremenom stalno smanjivano. Ipak, na savremeno rvanje grčko - rimskim sti-

lom i najnovija pravila posebno značajan uticaj imali **sumo** i **keč-ez-keč-ken** (Kasum, 2006 B). Iz sumoa je preuzeto i malo modifikovano pravilo kažnjavanj izlaska iz kruga borilišta, dok su iz keč-ez-keč-kena preuzeta, sa aspekta realne borbe dikutabilna ali zato vrlo atraktivna, dizanja i bacanja protivnika iz partera.

Za postojbinu **rvanja slobodnim stilom** smatra se Amerika, u koju je ono preneto iz Engleske. U Engleskoj je ova preteča slobodnog stila nastala donošenjem narodnih oblika rvanja iz Indije, gde je vrlo razvijeno bilo narodno rvanje **kušti**. U ovom veoma starom i dosta brutalnom obliku rvanja na zemlji malo šta je bilo zabranjeno, a početkom 20. – og veka poznati indijski rvači Gulam i Gama nizali su briljantne pobeđe kao profesionalci u Evropi i Americi zahvaljujući njihovoj pripremi u **kušti rvanju**. Ostao je zabeležen podatak da je u meču održanom 1926. indijski rvač zvani Gama Veliki, pobeđio svetskog šampiona u klasičnom rvanju i keču Stanislava Zbiška za svega 90 sekundi, što je za to vreme, kada su borbe trajale i satima, bilo zaista zadivljujuće brzo (Kurinoj, 2005). Englezi su, napuštajući svoju dugogodišnju koloniju, ovaj stil rvanja preneli u Englesku, gde se on mešao sa britanskim stilovima **kornval** i **lankašir**, kao i škotskim stilom **dini**. **Lankašir rvanje**, ili rvanje uhvati kako uhvatiti možeš, nastao je od najmanje tri izvorna stila. Na Olimpijskim igrama 1908. u Londonu, kada je Britanija osvojila 2 zlatne medalje, rvalo se po pravilima uzetim iz lankašir rvanja. Iz ovog stila kao osnove, pored modernog rvanja slobodnim stilom, razvilo se i profesionalno **keč rvanje** i američko **koledž rvanje**. **Dini** ili **škotsko rvanje** nastalo je kao kombinacija **starog škotskog rvanja**, modernog **lankašir rvanja** i još nekih varijanti, a krajem 19. veka je postalo dosta popularno. Na internacionalnim šampionatima, koji se održavaju u organizaciji Federacije keltskog rvanja, zastupljen je ovaj oblik rvanja, a Škotska je redovi učesnik. Iz Engleske su ove vrste rvanje stigle u Ameriku, gde se ono razvijalo u pravcu profesionalnog i amaterskog rvanja. Iz amaterskog vida nastaje širom sveta poznati slobodni stil rvanja. Prvi svetski šampionat u **keču**, koji je predstavljao američki slobodni stil, održan je 1890. u SAD, a pobednik je bio Tom Henks (Bojović, 1983). Na programu olimpijskih igara slobodni stil rvanja se našao 1904. godine u Sent Luisu, a tada su svi takmičari bili iz Amerike. U organizaciji FILA, evropska prvenstva se održavaju od 1928. a svetska prvenstva od 1951. godine. Mnogi rvači narodnih oblika rvanja vremenom su se potpuno preorjentisali na slobodni stil. Još početkom tridesetih godina 20.- og veka je nekolicina Švajcaraca, koji su se bavili rvanjem **švingen**, uspela da na svetskoj sceni ostvari najvrednije rezultate. Posle Drugog svetskog rata većina olimpijskih i svetskih šampiona prvo su se dokazali u narodnim oblicima rvanja. Posebno blistave uspehe postizali su nekadašnji rvači narodnog rvanja iz Sovjetskog Saveza, Turske, Japana. Rvanje slobodnim stilom u SFRJ takođe se razvilo na osnovama narodnih obika rvanja, najviše zahvaljujući tradiciji i kvalitetima koje je imalo **pelivansko rvanje**. Praktično, prva generacija rvača slobodnim stilom u Makedoniji, gde je ono vremenom dostiglo vrlo visok međunarodni nivo, bili su zapravo pelivani sa kraja pedesetih i početka šezdesetih godina 20. – og veka. U Makedoniji je 1950. godine formiran Odbor za borenje, sa jednim zadatkom da brine o razvoju pelivanskog rvanja, a 1959. počinju akcije za pokretanje i razvoj sportskog rvanja (Bojović, 1982). Najviše zahvaljujući dobroj bazi koju su činili pelivani toga vremena, već 1963. postignuti su prvi zapaženi rezultati. Na Svetskom prvenstvu je osvojeno

po jedno peto i šesto mesto, dok je prvu medalju osvojio Sefer Saliovski na Evropskom prvenstvu 1970. godine. U to vreme, slično kao i u grčko – rimskom stilu, počela su da se održavaju i takmičenja za omladince i juniore, a nešto kasnije i za kadete. Slobodni stil rvanja danas uživa veliku popularnost širom sveta. Može se reći da su se uloge promenile, pa danas slobodni stil rvanja značajnije utiče na narodne oblike rvanja u svetu nego oni na njega.

Moderno **rvanje za žene**, koje svetska prvenstva održava od 1987., evropska od 1988. (od 1993. održavaju se redovno), a na olimpijskim igrama je od 2004. godine, takođe je rvanje slobodnim stilom, a razlike u pravilima su gotovo beznačajne. Mada je nekih pokušaja organizovanja rvanja za žene u Americi bilo još 1890. godine (Bojović, 1983), ono se značajnije razvilo tek u drugoj polovini dvadestog veka. Prve generacije rvačica uglavnom su činile džudistkinje i sambistkinje, dok danas međunarodnom scenom dominiraju takmičarke koje su od prvih dana u rvanju (Kasum, 2006 A). Samim tim je do još većeg izražaja došao uticaj **rvanja slobodnim stilom**, a donekle se smanjio uticaj **džudoa** i **samboa**.

Sambo je vrsta rvanja nastala 20–ih i 30-ih godina prošlog veka, a 16. 11. 1938. godine, dan kada je objavljen tekst «O razvitku rvanja slobodnim stilom», smatra se danom nastanka Samboa (Haralampijev, 2002). Sistem Sambo se tada nazivao Sovjetsko rvanje slobodnim stilom, a nastao je iz **Sistema samozaštite bez oružja**, koji je, oslanjajući se na **džudo** i **jiu-jitsu**, 1921. godine utemeljio a 1923. i predstavio Spiridonov, kao i velikog broja tehnika iz narodnih oblika rvanja. Kao deo Sistema Sambo, a na osnovu rada i ideja Oščepkova, 30 – ih godina dvadesetog veka razvija se oblik sportskog rvanja – sambo. Sambo je objedinio opremu, bacanja i pripremu za zahvat iz ruskog narodnog rvanja **v shvatku** i **ne v shvatku**, kačenja nogu i bacanja preko boka sa hvatom za odeću iz gruzijskog **čidaoba**, razne zahvate za noge iz **azerbejdžanskog** i **burat-mongolskog rvanja**, obaranja iz **tatarskih, turkmenskih i uzbečkih** oblika rvanja, pripremu hvata za bacanje iz **tadžičkog** rvanja, kao i poluge iz **altajskih i srednjeazijskih** oblika rvanja. Ipak, glavnu osnovu za nastanak samboa činio je **džudo**, kojeg je početkom 20 – og veka u Rusiji pokrenuo Oščepkov, obogaćen uticajima **sumoa, grčko-rimskog i slobodnog rvanja**, kao i elementima **lankašir, kumberland i švingen rvanja, i egleskog i francuskog boksa**. Prvo prvenstvo Sovjetskog Saveza održano je 1939. godine u 8 kategorija, a naziv **rvanje slobodnim stilom**, koji je nasledio prvobitni naziv **sovjetsko rvanje slobodnim stilom**, 1946. godine preimenovan je u **sambo**. Pri Sambo federaciji SSSR je 1962. godine organizovana džudo sekcija, a šezdesetih godina su sambisti činili većinu u Sovjetskoj džudo reprezentaciji. Danas je moguće konstatovati obrnutu tendenciju, odnosno učešće određenog broja bivših ili aktivnih džudista u sambo takmičenjima. Mada se za postojbinu samboa smatra Rusija, a ona to i jeste, prvi izlazak samboa na međunarodnu scenu zabeležen je 1949. godine u Japanu, a prva Sambo federacija je osnovana 1957. u Bugarskoj. Svetska rvačka federacija FILA je, na svom Kongresu održanom 1966. godine u Toledu, priznala sambo kao originalan i samostalan međunarodni vid sporta. Prvo prvenstvo Evrope održano je 1972. u Rigi, Prvo prvenstvo sveta 1973. u Teheranu, a Prvi svetski kup 1977. u Oviјedu. Žene su na svetskim prvenstvima debitovale 1983. godine, a 1984. je u Bilbau formirana Međunarodna amaterska sambo federacija

(FIAS), koja je 2001. preimenovana u Svetsku sambo federaciju - WSF. Od 2006. godine Svetska rvačka federacija je prihvatila sambo i uključila ga u program Svetskih rvačkih igara. Težinske kategorije su iste kao u olimpijskim vidovima rvanja za muškarce i rvanju za žene na svetskim i evropskim prvenstvima. Borba za seniore traje 5, a za seniorke 4 minuta. Borba se odvija na rvačkoj strunjači, a opremu čine tesna bluza slična gornjem delu džudo kimona, pojas, šorc i rvačke patike. Bacanja se boduju sa 1, 2 i 4 poena, kao i slovom «A». Pobjeda se može ostvariti bacanjem protivnika na leđa uz ostajanje na nogama, tehničkom superiornošću od 12 poena, predajom protivnika zbog plasirane poluge, većim brojem poena, diskvalifikacijom protivnika, zbog manje javnih opomena, ili zbog veće aktivnosti pri nerešenom rezultatu (FILA, 2006).

U Indiji je pre nekoliko godina, ne zna se na čiju inicijativu, napravljen pokušaj zabrane narodnog rvanja **kušti**. Gotovo istovremeno, 2005. godine, Svetska rvačka federacija vrši dosta agresivnu propagandu u pokušaju promocije i popularizacije novog oblika rvanja poznatog pod imenom **rvanje na plaži**, uključujući ga u program Svetskih rvačkih igara. Međutim, pažljivim posmatranjem se može uočiti da ovaj oblik rvanja ima velikih sličnosti sa rvanjem kušti, i, čini se, predstavlja pokušaj da se popularnost i masovnost koju je imalo rvanje kušti, ali i još neki narodni oblici rvanja, stavi pod jedinstveno okrilje FILA i približi što većem broju zainteresovanih takmičara i posmatrača. Na pokretanje ovog oblika rvanja značajno je uticala je i popularnost i interesantnost **sumo rvanja**. Jednostavnost pravila i kratko vreme trajanja borbe obezbedili su sumou veliku masovnost i publicitet, a da li će tako biti i sa rvanjem na plaži ostaje da se vidi. Rvanje na plaži za muškarce i žene se sprovodi u tri uzrasne kategorije: kadeti 10-15, juniori 16-20, i seniori preko 20 godina (FILA, 2005). Takmičari se bez merenja i na osnovu korpulentnosti raspoređuju u dve težinske kategorije, lakši i teži, a jedinu opremu za takmičenje čine kupaće gaće ili kupaći kostim za žene. Takmičenje se odvija na pesku, u krugu prečnika 6 metara, po sistemu direktne eliminacije tako da dvojica poraženih u polufinalu zauzimaju treće mesto. Meč sudi jedan sudija, trajanje borbe je 3 minuta, a takmičari su obeleženi brojevima. Rve se samo u stojećem stavu, a pobjeda se ostvaruje tušem, nakon dva bacanja u meču, nakon dva izlaska iz kruga, kombinacijom 1 bacanja i 1 izlaska iz kruga, ili odlukom sudija ako nema akcija. Zabranjeni su udarci nogom ili pesnicom, napadi na lice i čupanje, mazanje tela, opasni zahvati i zaustavljanje meča. Pobjednici iz lake i teške kategorije rvu za prvo mesto u apsolutnoj kategoriji, dok drugi iz lake i teške kategorije rvu za treće mesto u apsolutnoj kategoriji. Jednostavnost organizacije takmičenja i pravila čine ovaj stil vrlo pristupačnim svim zainteresovanim da se oprobaju u njemu, a već su počela da se održavaju i svetska prvenstva u ovom obliku rvanja.

Grapling je oblik rvanja koji je 2006. godine primljen u FILA, a ima veoma značajnu ulogu u mešovitim borilačkim veštinama - MMA, kao i u ličnoj samoodbrani. On predstavlja kombinaciju tehnika iz **brzilske jiu-jitsu**, **slobodnog stila rvanja**, **keč-ez-keč-kena**, **sambo** i **džudo**. Borba za seniore traje 6 minuta, za kadete i juniore 5 min, a za pionire 4 min. U slučaju da je rezultat izjednačen, borba se produžava za pola ukupnog vremena trajanja borbe, a ako je i onda nerešeno sledi drugi produžetak bez vremenskog ograničenja, odnosno do prvih poena. Rvači rvu bosu ili u laganim patikama, u šorcu i

majci pripijenoj uz telo. Kategorije za muškarce su 62, 70, 80, 92 i 125 kg, a za žene 48, 55, 63 i 72 kg., dok pioniri, kadeti i juniori imaju kategorije kao u grčko-rimskom i slobodnom stilu (FILA, 2007). Pobjeda se može ostvariti prekidom od strane sudije, predajom znakom ruke ili verbalno, zbog povrede protivnika, odustajanjem protivnika od borbe, diskvalifikacijom, kaznom protivnika zbog lošeg ponašanja, medicinskom zabranom protivniku (sve po 6 klasifikacionih bodova), tehničkom superiornošću od 20 poena (5 klasifikacionih bodova), velikom prednošću od 10 ili više poena (4 klasifikaciona boda), prednošću manjom od 10 poena (3 klasifikaciona boda). Za poraz u produžetku borbe rvač dobija 2 klasifikaciona boda, dok 1 klasifikacioni bod dobija rvač koji je napravio tri poslednja poena a izgubio meč. Rvači koji su izgubili jednu borbu nastavljaju takmičenje i bore se za dve bronzane medalje, dok drugi poraz znači kraj takmičenja. Osim 4 prvoplasirana rvača, ostalima se plasman određuje na osnovu klasifikacionih bodova koje su osvojili. Borilište je strunjača 12 x 12 m, sa krugom prečnika 9 m. Bacanja se boduju sa 3 poena za male amplitude, i 5 poena za velike amplitude uz uslov da se protivnik zadrži 3 sekunde u opasnoj poziciji. Zadržavanje u opasnoj poziciji duže od 3 sekunde, kao i prevrtanje iz podređene u poziciju kontrole protivnika, boduju se sa 2 poena, samo oslobađanje iz podređene pozicije boduje se jednim poenom. Držanje 3 sekunde u dominantnim pozicijama sa strane donosi 3 poena, pozicija sedeći na stomaku protivnika boduje se sa 4, a pozicija na leđima protivnika i zakačenim nogama sa 5 poena.

Pankracion predstavlja mešavinu rvanja i pesničenja, a imenom i pravilima borenja nastavlja tradiciju sporta koji je na programu olimpijskih igara Stare Grčke bio od 648. g.p.n.e. U Staroj Grčkoj se rvanje na programu olimpijskih igara našlo 708. g.p.n.e., najpre u okviru pentatlona, koji je činilo trčanje na jedan stadij ili 192,27 m, skok u dalj, bacanje diska, bacanje koplja i rvanje, a potom i kao samostalna disciplina. Boks se na olimpijskim igrama pojavio 688. g.p.n.e., a kombinacijom ovih sportova nastao je pankracion (Bakalova, 2006). Stari Grci su u to vreme koristili zahvate u stojećem stavu i parteru, košenja i saplitanja, udarce u glavu, telo, ruke i noge, kao i poluge i gušenja. Na nastanak pankraciona najviše uticaja imali su **egipatsko i grčko rvanje, vavilonsko i grčko pesničenje i kritski boks**. Metodika pripreme pankracionista je iz Grčke prešla u Rim, gde su se sa njom upoznala germanska i galska plemena. Smatra se da je Aleksandar Makedonski pankracion preneo u Indiju, odakle ga, uslovno rečeno, monah Bodidarma prenosi u Kinu. Odatle se, kroz raznorazne forme borenja, pankracion proširio na ceo svet. Iz pankraciona, koji je upražnjavan u Staroj Grčkoj, tokom perioda od 2000 godina razvilo se mnogo borilačkih sistema, od kojih su najtipičniji **borbeni sambo** u Rusiji i **ju-jitsu** u Japanu. Čitav niz borilačkih sistema širom sveta samostalno se razvijao i indirektno obogaćivao i razvijao pankracion. Konačno, osamdesetih godina se javila potreba i želja da se uporede efikasnost i primenljivost pojedinih borilačkih sistema, a 1984. napravljen je projekat pravila po kojima bi se borili predstavnici različitih pravaca i stilova borenja. U glavnom gradu Litvanije, Viljnusu, održano je 1989. godine Prvo prvenstvo Evrope u pankracionu, a od 2006. u okviru Svetskih rvačkih igara održavaju se svetska prvenstva. Borba za seniore traje 2x2,5 min, za juniore 2x2 min, a za pionire 2x1 min, a u slučaju nerešenog rezultata radi se produžetak od 1 min, i odvija se na borilištu zvanom palestra, prečnika 10 m, ili na rvačkoj strunjači. Oprema se sastoji od gornjeg

dela u vidu belog kimona, donjeg dela u vidu bermuda, kacige za glavu, rukavica za grappling, mekanih papuča za stopala, kokija za muškarce i štitnika za grudi za žene. Udarci u skoku nogom u glavu, kao i bacanja direktno na leđa bez pada onog koji baca, boduju se sa 5 poena. Nokdaun se boduje sa 5 poena plus bodovi za sam udarac. Bacanja na bok ili stomak bez padanja onog ko baca, bacanja na leđa sa padom onoga ko baca, i udarac nogom u glavu, boduju se sa 3 poena. Ostala bacanja sa padanjem, udarci nogom u telo, udarci kolenom u glavu ili telo, kao i kada protivnik dobije drugu opomenu, boduju se sa 2 poena. Udarci rukama, udarci nogama u butine, obaranje protivnika na tlo, kao i prva opomena protivniku, boduju se sa 1 poenom. Pobeda se može ostvariti većim brojem poena, prekidom na 10 poena razlike, gušenjem, plasiranom polugom, nokautom, prekidom nakon tri nokdauna (za juniore dva), diskvalifikacijom ili odustajanjem protivnika, kao i odlukom sudija ako je sve izjednačeno. Takmičari su podeljeni po uzrastima, a za svaki uzrast i za oba pola postoji 7 težinskih kategorija. Seniorske kategorije su 61, 65, 71, 78, 87, 97 i +97 za žene, a 66, 71, 77, 83, 90, 100 i +100 za muškarce, a merenje se obavlja dan pre takmičenja za amatere, ili najmanje dva sata pre početka borbi, za profesionalce (Stacura, 1993). Ova vrsta rvanja je nastala iz želje da se obnovi jedna tradicija koja je postojala u Staroj Grčkoj, ali i iz naglašene potrebe da se publici ponudi ono što ona želi da vidi. Određeni pad interesovanja za olimpijsko rvanje, kao i porast interesovanja za borilačke sportove sa manje ograničenja (Jovanović, Ćirković, Kasum, 2001), nametnuli su potrebu da se publici ponudi nešto novo, a to je, uz grappling i rvanje na plaži, upravo pankracion. I neki narodni oblici rvanja, koji su na sličan način dozvoljavali veliku slobodu i raznovrsnost tehničkih dejstava, imali su značajnu popularnost i tradiciju. Kod Slovenskih naroda poseban značaj i tradiciju ima **sloveno goricko rvanje**, koje predstavlja modernu kombinaciju boksa i tradicionalne ruske rvačke tehnike, i na neki način predstavlja imitaciju borbenog ratničkog rvanja (Belov, 1993).

ZAKLJUČAK

Svi oblici savremenog sportskog rvanja nastajali su sintezom i modifikacijom različitih narodnih oblika rvanja, kao i pod uticajem već formiranih oblika sportskog rvanja. U početnim fazama razvoja, svi oblici sportskog rvanja pozajmljivali su rvačke tehnike, opremu i rvače iz pojedinih oblika sportskog i narodnog rvanja, da bi u kasnijim fazama narodni oblici rvanja iz sportskog rvanja koristili iskustva po pitanju tehnike i metodike, a ne retko i već formirane takmičare. Popularnost i raznovrsnost narodnih oblika rvanja na pojedinim prostorima predstavljalo je odličnu bazu za nastanak i razvoj sportskog rvanja, a kvalitet i popularnost sportskog rvanja po pravilu su najznačajniji u zemljama gde je i popularnost narodnih oblika rvanja bila najveća.

Pravila savremenih oblika sportskog rvanja su se dosta menjala, ali su sve promene uglavnom vodile ka ubrzanju i dinamiziranju takmičarske borbe. Danas je vreme trajanja borbe je značajno skraćeno u odnosu na neka ranija vremena, a opstrukcija i izbegavanje borbe gotovo potpuno onemogućeni. Vreme trajanja takmičenja je skraćeno i prilagođeno gledaocima, pa u većini oblika sportskog rvanja takmičenje u jednoj kategoriji počinje i završava u istom danu. Učinjeno je dosta i po pitanju humanizacije sportskog rvanja, pa su merenje i takmičenja organizovani tako da takmičarima omoguće

što povoljnije okolnosti za nastup. Broj zemalja i takmičara koji participiraju u deobi medalja značajno je veći u odnosu na neka ranija vremena, a takav trend se može očekivati i u narednom periodu. Apsolutnih favorita više gotovo da i nema, a razlike u kvalitetu između solidnih, dobrih i najboljih rvača sve su manje. Rvača sposobnih da neprikosnovo vladaju svetskom scenom duži niz godina više gotovo da nema.

U savremeno sportsko rvanje sve više se uključuju žene. Veliki broj žena se takmiči u rvanju za žene, džudou i sambou. Pored toga, žene sve više nastupaju i u nekim drugim oblicima rvanja, kao na primer keč-ez-keč-kenu. Ovaj trend ima izrazitu progresiju, pa se može očekivati da uskoro više neće biti oblika rvanja u kojem ne učestvuju žene. Takođe je uočljivo da se u zvanični sistem takmičenja uključuju rvači sve mlađeg uzrasta. Tako danas većina oblika rvanja predviđa takmičenja međunarodnog nivoa u uzrastu pionira, a često i mlađih pionira ili takozvanih poletaraca. Ovakvo spuštanje uzrasta za takmičenje posledica je objektivno velikog interesovanja za ove sportove od strane sve mlađe populacije, ali i potrebe da se najспособnija deca zadrže u rvanju i ne odu u druge sportove.

Uprkos značajnim modifikacijama i korekcijama pravila borbe i takmičenja, uočen je određeni pad interesovanja za neke od najprominentnijih oblika sportskog rvanja, kao što su rvanje grčko – rimskim i rvanje slobodnim stilom. Sa druge strane, interesovanje publike za oblike rvanja koji nose manje ograničenja u pravilima, kao i veću slobodu prilikom realizacije tehničkih dejstava, nametnuli su međunarodno priznavanje i sve veću afirmaciju nekih oblika rvanja koji su do skora imali lokalni ili regionalni karakter. Tako je Međunarodna rvačka federacija – FILA pre dve godine počela da organizuje Svetske rvačke igre, koje u svom zvaničnom programu imaju sambo, rvanje na plaži, grappling i pankracion. Pobednici ovih takmičenja dobijaju titule svetskih šampiona, a pored ovih oblika rvanja demonstraciono se održavaju i takmičenja u sumou, kurešu i rvanju u pojas. Organizovanjem ovakvih takmičenja pridobija se interesovanje šire javnosti i rvačkom sportu donosi veća popularnost. Ovakva takmičenja ispunjavaju želje i interesovanje publike, ali i daju povratne informacije o tome šta publika želi da vidi. Određena pravila i fragmenti takmičenja se mogu implementirati u druge oblike sportskog rvanja, a nije nemoguće da se neki od tih oblika rvanja i dodatno nametne. Ideje i stremjenja ljudi iz pojedinih oblika rvanja, da te forme rvanja postanu olimpijski sportovi, za sada nisu imala značajnijeg efekta. Naravno, to ne znači da se takva mogućnost može potpuno isključiti. Naprotiv, ona predstavlja dodatni motiv za nadogradnju i osvremenjavanje formi rvanja koje nisu uključene u program olimpijskih igara, ali i onih oblika koji su već uključeni u porodicu olimpijskih sportova.

Realno je očekivati da će se trend ekspanzije novih oblika sportskog rvanja nastaviti i dalje. Težnja ka približavanju rvanja publici i njegovom prilagođavanju interesovanjima većeg broja ljudi, nalažu da se pravila sportskog rvanja uproste i učine što jasnijim i pristupačnijim čak i ljudima koji prvi put dođu da gledaju takmičenje. U tom smislu treba očekivati da se nastavi trend favorizovanja svih uspešno izvedenih akcija. Publici je daleko bliže i milije da već nakon 15 ili 30 sekundi vidi akciju koja može da znači i kraj borbe, nego da gleda rovovsku borbu i taktičko nadmudrivanje čak i najvećih majstora strunjače.

Pažljivim posmatranjem i analizom mogu se uočiti neke opšte tendencije, karakteristične za sve oblike modernog sportskog rvanja, a to su pre svega:

- značajan uticaj različitih oblika narodnog rvanja na razvijanje i usavršavanje postojećih i nastanak novih oblika sportskog rvanja, ali i njihov izuzetno naglašen uticaj na institucijalizaciju, organizaciju i komercijalizaciju narodnih oblika rvanja,
- naglašen međusobni uticaj i mešanje različitih oblika sportskog rvanja,
- ekspanzija novih oblika sportskog rvanja koji nude više slobode u realizaciji tehničkih dejstava,
- skraćivanje trajanja borbe i favorizovanje atraktivnih tehničkih dejstava,
- sve veća izjednačnost takmičara i odsustvo apsolutnih favorita,
- prilagođavanje i približavanje takmičenja zahtevima i interesovanjima publike,
- sve veća zastupljenost i interesovanje u okviru ženske i dečije populacije.

Uočavanje i praćenje savremenih trendova u svetskom sportskom rvanju doprineće boljoj organizaciji i popularizaciji rvanja, kao i podizanju ukupnog imidža rvačkog sporta na ovom delu Evrope. Neki koraci su već načinjeni (Kasum i Ćirković, 2006 C), a za očekivati je da će tom dosta složenom procesu skroman doprinos dati i publikovanje ovog rada.

LITERATURA

1. Bakalova, S. (2006): *Tradicionnrite borbi po sveta*, Avangard Prima, Sofija,
2. Belov, A. (1993): *Sloveno goricko rvanje*, Moskva
3. Belov, V. S. (2005): *Istorija grčko-rimskog rvanja u Rusiji*, www.krugosvet.ru,
4. Birli, P. (1970): *Razvitak pravila rvanja od 1948. do danas i njihov uticaj na dalji razvoj tehnike i taktike*, Diplomski rad, FFK, Beograd,
5. Bojović, S. (1978): *Rvanje grčko – rimskim stilom*, Sportska knjiga, Beograd,
6. Bojović, S. (1982): *Borenje*, Sportska knjiga, Beograd,
7. Bojović, S. (1983): *Rvanje slobodnim stilom*, Sportska knjiga, Beograd,
8. Ćirković, Z. (2006): *Teorija borenja*, FSFV Univerziteta u Beogradu, Beograd,
9. FDR (2007): *Istorija džudoa*, Džudo federacija Rusije, www.judo.ru
10. FILA (2007): *Grapling International Regulations & Guide*, Lozana,
11. FILA (2006): *Međunarodna pravila sambo rvanja*, Lozana,
12. FILA (2005): *Međunarodna pravila rvanja*, Lozana,
13. FILA (2004): *Rvanje na olimpijskim igrama od Atine do Atine*, Budimpešta, Mađarska,
14. Haralampijev, A. A. (2002): *Sistem Sambo*, Fair-Press, Moskva,
15. Jovanović, S., Ćirković, Z., Kasum, G. (2001): *Savremene tendencije u bori-laćkim sportovima*, Godišnjak 10, FFK Beograd,
16. Kasum, G. (1991): *Uticaj rvačkih pravila na taktiku vođenja borbe*, Diplomski rad, FFK, Beograd,
17. Kasum, G (2006 A): *Žensko rvanje*, Međunarodna naučna konferencija i Dru-gi nacionalni seminar “Žena i sport”- zbornik radova, FSFV Univerziteta u

- Beogradu i OKSCG, str.171-176,
18. Kasum, G. (2006 B): *Evolucija rvačkih pravila*, Drugi naučno – stručni međunarodni simpozijum - zbornik radova, Pokrainski zavod za sport Novi Sad i SO Pančevo, Pančevo, uvodno predavanje, str. 21-32,
 19. Kasum, G., Ćirković, Z. (2006 C): *Dileme i ideje vezane za slobodni stil rvanja u Srbiji i Crnoj Gori*, Sport Mont, Crnogorska Sportska Akademija, Montenegrosport–Podgorica, jun, br. 10 – 11/IV, str. 465-471,
 20. Konsultacije (1982): *Veća pažnja masovnom razvoju sportskog rvanja*, Teorija i praksa fizičke kulture, Moskva, 6, str. 51-52,
 21. Kupcov, A. P., Šadzevskij, E.B. (1999): *Klasifikacija tehnika sportskog rvanja uz pomoć pravila takmičenja i prakse suđenja*, Teorija i praksa fizičke kulture, Moskva, 2,
 22. Kurinoj, I. I. (2005): *Borenje:istorija, geografija, zakonitosti*, <http://newchronologia.org>,
 23. Moldalijev, E. (2005): *Grčko – rimsko rvanje naš ponos*, www.krugosvet.ru,
 24. Petrov, R. (2000): *The roots of wrestling the traditional wrestling styles*, IAWFS, Luasanne, Suisse,
 25. Stacura, J. F. (1993): *Pravila takmičenja za borbu pankracion*, Inform-Dinamo, Moskva,
 26. Stepanov, A. N. (2005): *Vidovi borenja*, <http://sambo.spb.ru>
 27. Svetski grepling komitet (2007): *Međunarodna grepling pravila i vodič*, FILA, Lozana,

SUMMARY

CONTEMPORARY TENDENCIES IN SPORT WRESTLING

Most authors separate all wrestling styles and disciplines into Folk style and Sport wrestling. Sport or International wrestling are those styles of wrestling which are spread all around the world, are internationally recognised, and have unique organization and rules in the whole world. The group of wrestling folk styles includes all wrestling styles existing today, all wrestling styles which existed in the past, on certain territories or certain ethnic communities, but have no global character. The number of such styles is extremely high, and in technical literature, there are more than 200 described wrestling styles. Sport wrestling includes three Olympic wrestling styles (Greco – Roman, Freestyle wrestling and wrestling for women), including the non – Olympic wrestling style, Sambo. Apart from these wrestling styles many authors consider judo as a wrestling sport style, which can be absolutely logically based and justified. However, due to both general climate and requirements of the audience, the wrestling sport style now incorporates certain wrestling styles which have been developed as a contemporary modification of some ancient and well-known wrestling styles. Not until two years ago, the International Federation of Associated Wrestling Styles, FILA, has accepted Beach wrestling, Grappling

and Pankration as internationally developed and recognized styles of sport wrestling. By analyzing specificities of these wrestling sport styles and recognizing modification of the established rules of the well-known Olympic wrestling styles, it is possible to distinguish certain tendencies and regularities. The recognised regularities announce, in a way, some trends and tendencies to be developed in the future. Recognition and understanding of these tendencies in due time, will contribute to faster progress of wrestling along with increasingly high popularization of this sport.

Key words: tendencies, sport wrestling, olimpic wrestling, non-olympic wrestling style

“Dan”, 9. mart 2008.

У СУСРЕТ ЧЕТВРТОМ КОНГРЕСУ И ПЕТОЈ НАУЧНОЈ
КОНФЕРЕНЦИЈИ ЦРНОГОРСКЕ СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Научници из 17 европских земаља

За четврти Конгрес и пету научну конференцију Црногорске спортске академије, који ће се одржати од 3. до 6. априла у Бијелој прихваћено укупно 170 радова из области нових технологија у спорту и методологије у спорту као и већи број радова из области друштвено економских односа у спорту и наставе физичког васпитања. До сада смо објавили наслове 59 пристиглих тема, а у данашњем објављујемо још десет: 60. Евдокија Тзенева (Национална спортска академија, Бугарска): „Посебне особине вербалне и невербалне комуникације у спортским активностима“; 61. Миленко Вуковић (Факултет за спорт и физичко васпитање, Нови Сад): „Одбојка у пракси у једној основној школи“; 62. Митхат Благојац (Универзитет у Новом Пазару): „Пледоаје за кинезиологију као науку о спорт“; 63. Примож Пори, Урош Мохорич, Марко Шибил, Маја Пори (Факултет спорта Универзитета у Љубљани): „Разлике између позиционираних положаја играча у различитим позицијама играча у рукометном тиму“; 64. Ивица Николић (Универзитет „Унион“ Београд, Факултет за менаџмент некретнина): „Транспарентни менаџ-

мент, правилник о награђивању спортиста у екипним спортовима“; 65. Малиша Радовић (Филозофски факултет – Никшић), Горан Касум (Факултет за спорт и физичко васпитање – Београд): „Усавршавање и праћење резултата специјалне издржљивости рвача у висинским условима“; 66. Малиша Радовић (Филозофски факултет – Никшић): „Регулисање тежине и правила исхране врхунских рвача“; 67. Наташа Бранковић, Александар Јоксимовић, Дејан Миленковић (Факултет спорта и физичког васпитања, Ниш): „Ефекти модела тренажног рада за развој аеробног и анаеробног капацитета код фудбалера“; 68. Дејан Миленковић, Александар Јоксимовић, Наташа Бранковић (Факултет спорта и физичког васпитања, Ниш): „Ефекти тренажног рада за развој максималне брзине кретања тијела при цикличним покретима код фудбалера“; 69. Дејан Миленковић, Наташа Бранковић, Александар Јоксимовић (Факултет спорта и физичког васпитања, Ниш): „Ефекти плиометријског метода тренинга за развој моторичких способности код младих фудбалера“...

Т.Б.